

OPEN BRIEF

Ruimte maken voor mensen

Verstop autostromen onder de grond

Illustratie: Jeroen Hermkens

De Randstad kampt met een breed en diep probleem. In een tijd dat menselijk kapitaal de grondstof vormt voor economie en welzijn, biedt de Randstad geen plek aan mensen uit alle lagen van de bevolking. Dus moet de rijksoverheid snel handelen en een **Regeringscommissaris Voor Wonen benoemen.**

Net zoals de Deltacommissaris succesvol opereert met zijn programma Ruimte voor de Rivier, dat in beperkte tijd tot resultaat heeft geleid. Dwars door bestuurlijke en technische verkoking. Zo'n structuur werkt zichtbaar en is daarmee belonend voor burgers, betrokken partijen en bestuurders. Dat heeft Nederland anno 2021 en de komende jaren hard nodig: **Ruimte in de Randstad.**

Pilot Utrecht

Wij stellen de Regeringscommissaris voor, **Utrecht als pilot** in te zetten. Utrecht kan nieuwe wet- en regelgeving toetsen op praktische uitvoerbaarheid en mogelijke ongewenste neveneffecten. De lessen, geleerd in de pilot-Utrecht, zijn te gebruiken elders in Nederland.

Waarom Utrecht als pilot?

- ▶ Maak ruimte, **verstop auto's onder de grond**. Utrecht heeft ervaring: de A2 zit al jarenlang in een tunnel, en het brugdek van de Daphne Schippersbrug dient als schooldak. Utrecht ligt kwetsbaar als het kruispunt van Nederland. Omkneld door snel- en spoorwegen, die dagelijks vollopen met (inter)nationaal doorgaande verkeersstromen. Verkeer dat leefruimte en lucht rooft bij de inwoners en bedrijven in en om Utrecht. De wegen hebben ons veel gebracht, maar vormen nu een enorme belemmering.
- ▶ De stad en haar burens zoeken slimme oplossingen voor de grote kwesties van nu: krappe ruimte, energie en klimaat. De middeleeuwse stad met grote 19e - en 20e - eeuwse uitbreidingen aan alle kanten werd **een extreem populaire woonstad** voor werkenden in de rest van de Randstad en ver daarbuiten.
- ▶ Een stad kan alleen bloeien -economisch en sociaal - als uiteenlopende bevolkingsgroepen daar samen wonen en leven. Het tekort aan betaalbare huizen knelt, ook bij het vasthouden en aantrekken van **talent**. In onze stad en regio spelen **grootschalige plannen** voor woningbouw, in het Merwedekwartier, Jaarbeursterrein en wellicht Rijnenburg. Tegelijkertijd groeit de behoefte aan werk-, leef-, beweeg- en groene ruimte, waardoor de vrije vierkante meters slinken.
- ▶ Centraal in het denken over onze leefruimte staat op dit moment, najaar 2021, de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU2040), aangenomen met een kleine meerderheid in de gemeenteraad in juli 2021. Die Strategie is niet onomstreden, zie de Referendum-aanvraag. Toch biedt **RSU2040** prima houvast in de discussie waar de stad naartoe moet, hoe de stad gezond, divers blijft, met voldoende ruimte voor mensen uit alle inkomensgroepen.

Hoe pak je dat aan?

Met deze Open Brief helpt de Utrecht Development Board in de zoektocht naar slim gebruik van de weinige ruimte in Utrecht. Zodat de stad, haar burgers, ondernemers, opleidingen, culturele- en sportorganisaties profiteren. Meer aandacht voor de kwaliteit van leven.

Slim ruimte maken vereist daarbij Samen Ruimte Maken, luisterend naar lokaal verstand. Wij pleiten voor gebruik van het instrument preferendum voor de dialoog met bewoners en omgeving. Dat past bij ons advies in onze **Meetlat Langs Verkiezingsprogramma's** voor de raadsperiode van 2022 tot 2026:

- ▶ Luister naar lokaal verstand.
- ▶ Zoek verbinding met en tussen burgers.
- ▶ Gebruik bestaande maatschappelijke organisaties.
- ▶ Uit je hok, over het hek.

Illustratie: Jeroen Hermkens

Utrecht kan het niet alleen

- ▶ Een stad als Utrecht, bol van de talenten en energie, verdient een uitvoerbaar plan voor een samenhangende, gezonde en welvarende stad in de komende jaren. Met een goed functionerende **woningmarkt en arbeidsmarkt**. En meer. Onderwijs, sociale voorzieningen, gezondheid, mobiliteit, klimaat, energie, ruimte om te bewegen maar ook nationale fiscale en grondpolitieke keuzes horen in zo'n plan.
- ▶ De gemeente Utrecht kan deze in elkaar **verknoopte problemen** niet alleen oplossen. Een integrale aanpak van een Regeringscommissaris is nodig. Plus stevig samenwerken met en tussen alle bureaus en de provincie. Versterk en verbind de **samenwerkingsverbanden**, zoals U16, RES, Veiligheidsregio, Economic Boards voor een integrale aanpak, ook economisch. Samen werken aan een stad zonder muren, want de Utrecht **omknellende wegen en spoorlijnen** zijn immers in de 21e eeuw achterhaalde stadsmuren.

Vijf Utrechtse successen: voedsel voor de pilot-Utrecht

- 1. Leidsche Rijn inclusief overkluizing A2 en het unieke Máxima-park.**
Toekomstperspectief: overkluizing of ombouw tot stadsstraten (maximum snelheid 50 of 30 km) van A2, A12, A27, A28, N230, die nu de stadsmuren vormen van 'Ronde Utrecht' en de stad beklemmen. Overkluizing A2 heeft winst opgeleverd, maar het grote stadsdeel Leidsche Rijn met veel uiteenlopende wijken blijft nog apart van de rest van Utrecht. Hier kan bij integrale aanpak waarde worden toegevoegd. In Leidsche Rijn zie je al de taal van het landschap in het Máxima-park.
- 2. Verandering mobiliteit.**
Het idee van de 10 minuten stad verruimt de reeds ingezette verandering in mobiliteit en gedrag. Utrecht maakte een sprong voorwaarts met uitgebreide fietsstallingen en -beleid. Busverkeer moet uit de binnenstad verdwijnen; meerdere knooppunten zijn nodig. Met daarnaast meer lange-termijn investering in rails. Nu is het tijd om de voetganger centraler te stellen. Zodat we afkomen van geparkeerde fietsen bij ov-knooppunten. Voetgangers-ideeënpunt 2.0 ontwikkelen voor rechtstreeks contact burger - gemeente over concrete knelpunten en snel uitvoerbare oplossingen. Scheid fiets en voetganger in alle plannen: ze hebben te zeer uiteenlopende snelheden. Utrecht was de eerste gemeente met een Voetgangers Actieplan. Die voorsprong uitbouwen.

Hoe samen ruimte maken?

- ▶ **Gebruik de methodes van de Utrechtse Barcode, LER en Brede Welvaart.**
Utrecht kan profiteren van de **LER Leefbaarheids Effect Rapportage** [↗](#), naast de **Utrechtse Barcode Methode** [↗](#) en **analyses over Brede Welvaart** [↗](#).
 - ▶ **Breng betrokkenen samen aan tafel,** zodat meer begrip ontstaat plus ruimte voor nieuwe perspectieven. Burgers zien onvoldoende hoe de besluitvorming verloopt. Met een druk op de knop organiseert de burger tegenwoordig zijn/haar actie, stem. Per buurt, per wijk, per stadsdeel kunnen burgers meedenken over hun leefwereld en die van hun kinderen, ouders, bureaus. Organiseer een referendum.
 - ▶ **Nodig zijn:**
politieke wil, bestuurlijke moed, financiers die buiten gebaande paden treden, innoverende aannemers. Een Regeringscommissaris die de agglomeratie Utrecht inzet als pilot. De rijksoverheid moet extra stappen nemen, bijvoorbeeld op fiscaal- en grondpolitiek vlak. Nieuwe financieringsstrategieën, langer vooruitkijken levert op termijn besparing op. Waarde creëren door integrale aanpak. Grotere complexiteit zoeken kan een reeks kleine oplossingen naderbij brengen.
- 3. Meer bewegen, elkaar in de ogen zien.**
De roep om groen, ruimte voor bewegen en spelen, creativiteit en diversiteit is de afgelopen jaren gehoord. Er kwam schot in urban sports, ruimte voor voetgangers en langzaam verkeer. Zie onze **Open Brief 'Maak meer ruimte voor lopen, samen spelen, urban sports'** [↗](#)
 - 4. Veiligheidsregio Utrecht.**
De Veiligheidsregio's in corona-tijd zijn een actueel voorbeeld van grootschaliger denken over gemeentegrenzen heen. Waarom niet op die manier en met ook urgentie een 'Leefregio' organiseren? Wat zijn de noodzakelijke randvoorwaarden voor versterking? Wie kan initiatief nemen? Hoe zorg je voor urgentie?
 - 5. Ondernemersfonds Utrecht (OfU).**
Grootste fonds van alle Nederlandse gemeenten, opgebouwd uit OZB-gelden en los van de gemeente te besteden door wijken en (bedrijven) gebieden.

WAT EN WAAR?

1. Werkruimte

Waar gaan we werken? De verdichtingslobby lijkt alleen ingegeven door wonen. Werken lijkt uit de stad te verdwijnen. De mix van werken en wonen moeten we aantrekkelijk houden.

2. Winkelleegstand

Wat te doen met winkelruimte die structureel vrijkomt. Is dat goed nieuws voor een bredere focus dan de traditionele centra? Alleen toeristen in de oude kern?

3. Gemengde wijken

Door snellere bestemmingswijziging streven naar meer diversiteit. Hoe worden we flexibel: sneller aanpassen aan ontwikkelingen. De (dure) binnenstad wordt steeds meer voor pensionado's, jongeren vluchten naar Houten en verder. Meer inzetten op diverse wijken, niet alle oudjes bij elkaar. Leeftijdsmenging nastreven. De RSU2040 zou meer moeten doen aan demografie. Geef aandacht aan processen zoals gentrificatie.

4. Energie en klimaat

Dit is een proces van lange adem, waarbij meer duidelijkheid en middelen nodig zijn vanuit het Rijk. Energieontwikkelingen zo organiseren dat burgers mede-eigenaar worden van een initiatief. Bottom up initiatieven moeten ondersteund worden om aan de doelstellingen van het klimaatakkoord te kunnen voldoen.

5. Sociaal welzijn/brede welvaart

Een gezonde bevolkingssamenstelling: hoe voorkom je dat minder draagkrachtigen de stad uitgaan omdat het wonen te duur is geworden? Te hoge woningprijzen ontstaan mede door hoge grondprijzen. Bijvoorbeeld €300.000 voor 50 m² in nieuwe Merwedekwartier vormt een te grote uitdaging voor veel mensen. Hoe voorkom je het falen van te dichte bebouwing met weinig groen; ook hier kijken we naar het Merwedekwartier, waar vier keer zoveel mensen gaan wonen als in andere stadsdelen op deze oppervlakte. Zoek nieuwe concepten voor wonen en leven, denk aan veroudering van de bevolking, vereenzaming, behoefte aan co-living, aan samen bouwen. Koppel dat aan goede analyse van de demografie. Houd vinger aan de pols, en stel plannen bij indien gewenst.

Najaar 2021

UtrechtDB

Illustratie: Jeroen Hermkens

UtrechtDB: wie, wat en hoe

De Utrecht Development Board werkt aan een verdere sociale, economische en stedelijke ontwikkeling van de stad Utrecht vanuit haar missie: 'verbinden, versnellen en verzilveren'. Ze doet dat via initiatieven rond debatten, lezingen, bijeenkomsten, netwerken en af en toe zoekt ze de publiciteit. Onder andere met open brieven. UtrechtDB gebruikt de netwerken van de leden, allen vrijwilligers met hart voor de stad. Lees de frequente columns van voorzitter Trude Maas en de 16 [UtrechtDB-leden](#) ↗.

www.utrechtdb.nl | info@utrechtdb.nl